

staatsbosbeheer

2012

Jaar in beeld Ameland

Staatsbosbeheer zet zich in voor een natuurlijke leefomgeving waarmee mensen zich verbonden voelen, die bescherming biedt aan waardevolle planten en dieren en waar plaats is voor beleving en benutting.

Jaar in beeld Ameland

Inleiding

Voor u ligt het 2e jaarbeeld van Staatsbosbeheer op Ameland. Hierin geven we u een beeld van de werkzaamheden en activiteiten die wij dit jaar hebben uitgevoerd en waarvan een groot deel u waarschijnlijk niet zal zijn ontgaan. Het Rijk bezuinigt ingrijpend op natuurbeleid, dit heeft ook invloed op ons werk op het eiland. Voor het directe natuurbeheer blijft geld beschikbaar, maar toezicht en het onderhoud van recreatieve voorzieningen worden maar zeer beperkt als onderdeel van ons werk gezien. Om de zaken waarvoor veel minder geld beschikbaar is toch op een goede manier uit te kunnen blij-

ven voeren, moet Staatsbosbeheer op een zakelijkere manier de natuur beheren. Niet eenvoudig, want daarbij willen we ook rekening houden met de eilander situatie. We zoeken daarom steeds meer naar samenwerking met eilander ondernemers en we staan open voor nieuwe initiatieven in de natuur van Ameland. Bij deze samenwerkingen gaan we zoveel mogelijk uit van het beschermen, beleven en benutten van de natuurgebieden. Er kan veel, zolang dit niet ten koste gaat van de natuur en de beleving van het landschap.

We wensen u veel leesplezier!

Hoe werkt Layar?

Nieuw in dit jaarbeeld is dat u pagina's kunt scannen met uw smartphone of tablet. Gebruik hiervoor de Layar app.

Ga op uw smartphone of tablet naar de app-store of google market en download (1) de gratis Layar-app. Open de Layar-app op uw smartphone of tablet en houdt deze boven een pagina (2) met het Layar logo en druk op het scherm. Leg het jaarbeeld zo plat mogelijk neer en zorg voor voldoende licht. Wacht totdat u een blauwe knop (3) ziet verschijnen met de link. Door op de knop (4) te drukken kunt u het filmpje of de website bekijken

Gastheerschap en voorlichting

Staatsbosbeheer is gastheer voor veel bezoekers en gebruikers van de natuurgebieden op Ameland.

Jaarlijks bezoeken meer dan 500.000 mensen het eiland, vooral vanwege deze natuur. Meerdere grote en kleine evenementen gebruiken de natuur als decor, denk bijvoorbeeld aan de Triambla, de Eilandvijfdaagse en Tussen Slik en Zand. Niet alleen Ameland behoort tot ons werkgebied, ook op Engelsmanplaat verzorgen wij door de inzet van de 'Vogeltelgroep Engelsmanplaat' de voorlichting- en toezichtstaken.

| Excursie met peuters in de natuur

Met peuters op pad

Je bent nooit te jong om te leren, dus toen de peuterspeelzaal ons benaderde om mee te helpen met een speciale herfstexcursie hebben we direct ja gezegd. Typische herfstdingen zijn aan bod gekomen: dennenappels zoeken bij het eekhoornspel, verschillende bladeren bekijken en natuurlijk paddenstoelen zoeken. Dat het goed heeft gewerkt bleek na afloop, want bij de vraag "wie wil er boswachter worden?", staken velen hun vingertje in de lucht.

Natuurcentrum

Het Natuurcentrum Ameland verzorgt verschillende excursies onder de vlag van Staatsbosbeheer op Ameland. In totaal zijn dat er dit jaar 716 geweest: 635 wadexcursies, 4 broedvoegeexcursies bij Hollum en 61 excursies door de bossen en duinen rondom Hollum en Nes. Daarnaast zijn er ook nog eens 16 excursies gegeven rondom de vuurtoren en het strand bij Hollum. Behalve met de excursies werken we ook mee aan de exposities in het natuurcentrum waarbij we de komende tijd gaan kijken hoe wij ons als Staatsbosbeheer op een betere manier kunnen profileren.

| Adventure run

UMCG TV

Niet iedereen kan zomaar van de mooie plekjes in de natuur van Ameland genieten. In de herfst is daarom een TV-ploeg van UMCG TV, de televisiezender van het academisch ziekenhuis in Groningen, met ons mee geweest om opnamen te maken. Stuivende duinen, kwelders en de Feugelpölle zijn mooi in beeld gebracht. Op die manier brengen we samen met de herder van het Vennoot en het Natuurcentrum een stukje Ameland het grootste ziekenhuis van Noord Nederland binnen.

Evenementen en samenwerking
Ieder jaar worden er in de natuurgebieden die wij beheren meerdere evenementen georganiseerd. Sommige organiseren wij zelf of in samenwerking met anderen, zoals de Fietsdag. De meeste worden echter door anderen georganiseerd, waarbij wij meedenken over de mogelijkheden die het terrein biedt in relatie tot natuur en landschap. Bij elkaar is Staatsbosbeheer bij evenementen zoals de Adventure run, Nordic Walk Ameland, de Paardenmarathon en de Triambla gastheer voor duizenden mensen. Ook aan de jaarlijkse strandschoonmaakdag in juni hebben wij ons steentje bijgedragen. In maart heeft de Wildbeheereenheid op de Hon opgeruimd; ook hier heeft een Staatsbosbeheer een kleine bijdrage geleverd.

Ontwikkelagenda op de Wadden
Staatsbosbeheer werkt met de gemeenten Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog aan gezamenlijke ideeën over een bijdrage aan de sociaaleconomische ontwikkeling op de eilanden, met behulp van de natuurgebieden en activiteiten van Staatsbosbeheer. Deze ontwikkelagenda dient

| Fietsdag

verschillende doelen. Er is o.a. gekeken naar welke gronden nodig zijn voor realisatie van projecten die zijn opgenomen in de structuurvisies van de gemeenten; er is onderzoek gedaan naar het functioneren van de activiteiten en recreatievoorzieningen van Staatsbosbeheer om te bekijken of deze nog beter kunnen bijdragen aan het toeristische product. Ook wordt gesproken over welke verbetering in de verdeling van het beheer van wegen en paden er per eiland mogelijk is. Tot slot wordt ook nagedacht hoe in de toekomst het structurele overleg over het beheer van de natuurgebieden beter vorm gegeven kan worden.

| Paardenmarathon

| Waddengastheren op Engelsmansplaat

Engelsmanplaat

Engelsmanplaat mag dan een onbewoond Waddeneilandje zijn, bestaande uit verschillende zandplaten tussen Ameland en Schiermonnikoog, voor vogels en zeehonden is dat het allerminst. Hier broeden grote groepen sterns en er rusten met hoogwater duizenden andere vogels. Tegelijk wordt het eilandje ook geregeld aangedaan door wadlopers en de recreatievaart.

Het is belangrijk dat de vogels en zeehonden op de plaat niet verstoord worden. Voorlichting van de bezoekers is daarom van groot belang. Vanaf mei tot en met half september bivakkeren vrijwilligers van de Vogeltelgroep Engelsmanplaat in het huisje als 'Waddengastheren of -vrouwen'. Zij informeren bezoekers van dit mooie gebied en zorgen ervoor dat recreatie en natuur op een goede manier samengaan.

| Bruinvis op transport

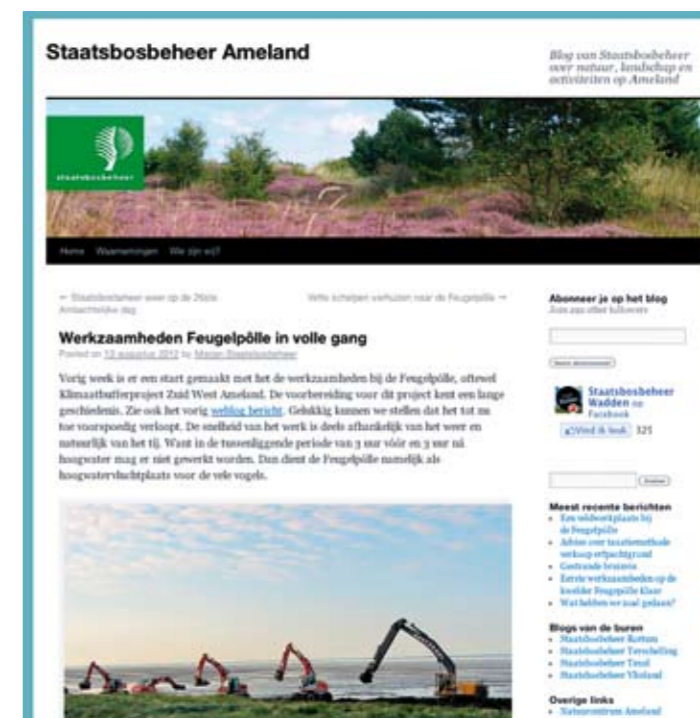
Vogel- en dierenopvang

Op Ameland heeft Staatsbosbeheer de rol op zich genomen om zieke vogels op te vangen. Wij brengen de vogels vervolgens naar vogelopvang Fùgelpits in Moddergat. Bijzondere patiënten waren in 2012 de houtsnippen en een jan van gent die gevonden was bij de strandopgang bij Nes. Behalve vogels worden er op het strand soms zeehonden en bruinvissen gevonden. Rijkswaterstaat is hiervoor het aanspreekpunt en wij springen bij wanneer nodig. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de stranding van een nog levende bruinvis begin november. Deze is opgevangen door SOS Dolfijn in Harderwijk.

Nieuwe media

Internet is één van de voornaamste bronnen voor nieuws en andere informatie. Ook Staatsbosbeheer maakt hier steeds meer gebruik van, we communiceren veel van onze activiteiten en werkzaamheden via het weblog Ameland. We merken dat dit door steeds meer mensen op het eiland bekeken wordt. In 2011 hadden we zo'n 5800 bezoekers en in 2012 is dit opgelopen tot ongeveer 12.000 bezoekers. Een flinke groei dus! Behalve het weblog zijn we ook te vinden op Facebook en Twitter. Voor wie het nog niet doet; volg en 'like' ons!

- Facebook:**
www.facebook.com/staatsbosbeheerwadden
- Weblog:**
www.staatsbosbeheerameland.wordpress.com
- Twitter:**
[@bosw8erameland](https://twitter.com/bosw8erameland)

| Gewonde jan van gent krijgt hulp

Natuur en landschap

Het weer en de zee hebben grote invloed op het landschap en de natuur in het Waddengebied en dus ook op Ameland. Er vindt een constante aan- en afvoer van zand plaats, die op Ameland bij de Feugelpôle zorgt voor afslag en op Engelsmanplaat voor groei. Daardoor werd Engelsmanplaat tijdens de voorjaarsstormen niet geheel overspoeld en bleven nesten van vogels gespaard. Om een goed beeld te krijgen van de aantallen vogels, konijnen en vlinders op het eiland maakt Staatsbosbeheer dankbaar gebruik van een grote groep vrijwilligers.

| Kokmeeuwen zorgen voor de "verdediging" van de Grote Sterns

Feugelpôle

Ondanks de harde wind in het voorjaar en het hoge water dat daarmee gepaard ging is het grootste deel van de nesten op de wadkelder Feugelpôle droog gebleven. Het was een geslaagd broedseizoen voor de grote sterns: in totaal zijn er 3285 broedparen geteld. Minder goed gaat het hier met de kokmeeuwen, het aantal jongen dat hier groot is gebracht kan bijna op één hand worden geteld, ook al waren er ruim 2800 broedparen. Dat is niet alleen slecht voor de kokmeeuwen, maar op den duur ook voor de sterns. De kokmeeuwen zijn namelijk veel agressiever tegen de op eieren en jongen jagende zilvermeeuwen en beschermen daarmee ook de nesten van de grote sterns. Zonder kokmeeuwen is de kans dan ook klein dat het grote aantal broedende sterns hier standhoudt.

Engelsmanplaat

Engelsmanplaat is een bijzondere wadplaat tussen Ameland en Schiermonnikoog die zich de laatste jaren landschappelijk steeds verder ontwikkelt. Op een deel van de plaat, het Rif, ontstaan steeds meer duintjes, waardoor dit deel een ideaal broedgebied wordt voor verschillende soorten sterns. Dit jaar zijn de dwergsterns, visdiefjes en noordse sterns zelfs aan een tweede leg begonnen waardoor het gebied iets langer afgesloten was voor publiek. Behalve als broedgebied gebruiken grote groepen vogels Engelsmanplaat ook als hoogwatervluchtplaats.

Weidevogels

De Waddeneilanden zijn één van de weinige plekken in Friesland waar het goed gaat met de weidevogels. Een deel van De Meer wordt door ons beheerd als weidevogelgebied, hier

Broedparen op de Feugelpôle

	2009	2010	2011	2012
Grote stern	4.000	2.700	4.650	3.285
Kokmeeuw	3.000	3.650	3.000	2.850
Noordse stern	190	180	167	80
Visdief	124	110	100	90

zie je mooie aantallen grutto's, Kieviten, tureluurs en scholeksters. In de Noordkeeg richten we ons juist meer op de plantengroei en voeren we zoveel mogelijk voedingsstoffen af. Op de weidevogels heeft dit over het algemeen een negatief effect doordat daarmee ook hun voedsel afneemt. Toch waren er dit jaar ineens veel meer grutto's en kluten. Doordat in de winter de pijpestrootjespollen zijn gemaaid hebben de grutto's hierop blijkbaar een geschikte broedlocatie gevonden. De afgelopen jaren kwamen hier gemiddeld zo'n 5 paartjes tot broeden, in 2012 waren dit er 20!

Roofvogels

Staatsbosbeheer werkt op Ameland nauw samen met It Fryske Gea en het Vogelringstation Ameland om een goed beeld te krijgen van de broedende roofvogels op het eiland. Ook dit jaar zijn er weer veel nesten gevonden, bijvoorbeeld door de enthousiaste inzet van Johan Krol. Het lijkt erop dat de afgelopen jaren de broedparen van bosbewoners, zoals buizerd, sperwer, havik en boomvalk het redelijk tot goed doen. Met de duinbroeders, zoals de bruine kiekendief en de velduil, lijkt het minder goed te gaan.

Bosbeheer

De meeste bossen op het eiland bestonden vroeger alleen uit dennen. Langzaam maar zeker heeft Staatsbosbeheer een deel van deze bossen weten om te vormen tot gemengde bossen met naald- en loofbomen. De biodiversiteit in gemengde bossen ligt namelijk stukken hoger dan in dennenbossen. Een mooi voorbeeld daarvan is het Kwekerijbos waar het afgelopen jaar ineens één van die typische loofbos vogels opdook; een bosuil. Bosuilen broeden (nog) niet op de Waddeneilanden en worden er ook maar amper gezien. Het zijn geen trekvogels wat de kans groot maakt het een permanente bewoner van Ameland wordt. Door Marjan Veenendaal is het geluid van de bosuil al vaak gehoord.

| Rechts van boven naar beneden: jonge haviken, zwarte ooievaar, eikenpage

Bijzondere waarnemingen

Ieder jaar heeft Ameland wel te maken met zogenaamde vreemde gasten, ook in 2012. Zo bivakkeerden er een zwarte ooievaar en een zwarte ibis op het eiland. Of wat te denken van een paartje roodmussen en een roodhalsfuut in de Lange Duinen. Bijzonder was ook de eerste waarneming op het eiland ooit van een eikenpage, gedaan tijdens een vlinderinventarisatie door vrijwilliger Johan Bolijn.

Werk in uitvoering

De start van het herstel van de wadkelder Feugelpôle is toch wel één van de hoogtepunten van 2012.

De betrokkenheid van de Amelanders bij de Feugelpôle is groot. De positieve samenwerking tussen Staatsbosbeheer, Wetterskip Fryslân, Rijkswaterstaat, gemeente Ameland, Programma Rijke Waddenzee, Waddenvereniging en de vogelwacht Hollum-Ballum, heeft geleid tot de start van dit unieke project.

Via internet en andere media is door ons het hele jaar ruim aandacht gegeven aan deze en andere werkzaamheden. Heeft u desondanks toch vragen of opmerkingen over ons werk, dan bent u altijd welkom om dit bij ons kenbaar te maken, via de telefoon, mail, sociale media of gewoon door even langs te komen op kantoor.

| Voor de rijshoutdammen zijn sparrentakken gebruikt

| Grote inzet van materieel

Kwelderherstel Feugelpôle

De Feugelpôle is de afgelopen jaren door de natuurlijke dynamiek van de Waddenzee flink aan verandering onderhevig. Zo is de broedbiotoop van veel zeevogels, waaronder Grote Sterns, gehalveerd. In augustus 2012 is een experiment gestart om natuurlijke kweldervorming op deze plek in goede banen te leiden. Dit als onderdeel van het landelijke innovatieprogramma 'Natuurlijke klimaatbuffers'.

De eerste werkzaamheden op de Feugelpôle zijn in oktober 2012 afgerond. Er is een klein huzarenstukje geleverd waar we nu al trots op zijn, in twee maanden tijd is er een kleischelpenbank neergelegd van 2000 m³ klei en 1000 m³ kleischelpen. Daarnaast is er voor de kwelder een 1100 m lange rijshoutdam gemaakt. Deze werkzaamheden vonden plaats in het kader van het project klimaatbuffer Zuidwest Ameland. Dit project richt zich op de versterking van de Feugelpôle, zodat de natuurwaarden van het Waddengebied worden verbeterd en de kwelder beter bestand is tegen een hogere zeespiegel. De experimentele aanpak van kwelderherstel kan als voorbeeld dienen binnen het Waddengebied en andere delen van de Nederlandse kust. De betrokken organisaties monitoren deze maatregelen tot 2022. De komende jaren wordt veel kennis opgedaan over het effect van de maatregelen en de vorming van kwelders.

| Aanleg van rijshoutdammen

Die eerste effecten zijn al snel zichtbaar, zo wordt er al behoorlijk wat slib ingevangen en de aangebrachte kleischelpen worden ook al goed verspreid. In onze gedachten hadden we dat gehoopt, maar als het ook daadwerkelijk zo blijkt te werken dan is dat een fijne gewaarwording. Volgend jaar volgt de volgende uitdaging; het maken van een (levende) schelpdierenbank voor de kwelder, die op den duur als golfbreker kan gaan dienen, maar ook voor extra afzetting van slib op de kwelder moet gaan zorgen.

Boswerk

In januari 2012 zijn we aan het werk geweest in het Ballumberbos, nabij de BP plas. Er is daar een flinke hoek gedund. In dit dennenbos stonden de bomen nog erg dicht op elkaar. Om gezonde bomen te krijgen met een dikke stam en een mooie kruin is 'dunnen' van het bos noodzakelijk. Door het kappen van bomen krijgen andere weer meer groei-ruimte. Daarnaast komt er meer licht op de bodem waardoor ook nieuwe jonge bomen zoals eiken een kans krijgen. De gekapte bomen zijn allemaal versnipperd. Deze snippers, of chips, hebben we op onze paden gebruikt en zijn verkocht op het eiland. Daarnaast zijn we gevraagd of er de mogelijkheid bestaat dat we hout gaan leveren dat gebruikt kan worden als energiebron voor de nieuwe Burgemeester Walda school. Op die manier dragen de eilander bossen hun steentje bij aan de verduurzaming van de energiebehoefte van Ameland.

Niet alleen bij Ballum zijn we aan het werk geweest in het bos, ook in de Vleijen is gedund. Hier groeien vooral Pinus contorta's, een soort den. Deze soort groeit echter slecht op Ameland waardoor ze omvallen of krom gaan groeien. Door ze weg te halen krijgen andere soorten die het hier wel goed doen meer ruimte. Ook in 2013 zullen we stukken met de Pinus contorta blijven kappen.

| Gekapte bomen zijn versnipperd

| Verzamelen van kachelhout

Wist u dat:

- Eilanders ons hebben geholpen bij het bosbeheer en zo'n 120 kuub kachelhout hebben gezaagd?
- We in 2013 ook zaagdagen organiseren?
- Ook de fietsdag weer gepland is, 10 mei 2013?
- Er 1100 meter rijshoutendam gemaakt is bij de Feugelpôle?
- 1000m³ kleischelpen naar de Feugelpôle is gegaan?

Duinherstel

Samen met It Fryske Gea werkt Staatsbosbeheer op Ameland aan het herstel van de duinen. De eerste twee deelprojecten, die bestonden uit het afplaggen van delen van het duingebied, zijn in 2012 uitgevoerd in de gebieden van It Fryske Gea en de Vennoot. In 2013 is een deel van de Zwanewaterduinen aan de beurt, hier zal een oud duin worden afgeplagd. Al met al is voor dit herstelproject 10 jaar uitgetrokken. Er zullen nog meerdere gebieden aangewezen worden om af te plaggen. Het gehele project kost zo'n 10 miljoen euro en wordt gefinancierd door energiebedrijven RWE en Nuon.

| Soay schaap

Begrazing

Op Ameland hebben we meerdere gebieden waar begrazers, soay schapen, Herefords runderen en ijslanders lopen. Dit zijn relatief kleine gebieden die misschien wel aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Dit is een idee wat we nog verder moeten uitzoeken en dat uiteraard met verschillende belanghebbenden besproken dient te worden.

Onderhoud recreatieve voorzieningen

Behalve natuur beheert Staatsbosbeheer ook de ruiters-, wandel- en fietspaden in de natuurgebieden. We zorgen dat er geen gaten in de ruiterspaden zitten en dat overhangende en/of dode takken boven paden worden weggehaald. De Amelandse fietspaden zijn het afgelopen jaar in het nieuws geweest met de vraag of de schelpenpaden nog wel betaalbaar zijn. Dat is ook een vraag die wij ons stellen voor de 5 á 6 kilometer fietspad die wij in beheer hebben. We kijken naar alternatieven zoals beton of asfalt, maar die kunnen niet tippen aan het nostalgische beeld van de witte paden door de duinen met het kenmerkende geluid van de knisperende schelpen. Ook de banken, tafels en prullenbakken worden wekelijks gecontroleerd.

| Onder en boven: resultaat van plagwerkzaamheden in het duingebied

Wij wensen u een Natuurrijk 2013!
Piet, Harry, Jetse, Lex, Peter,
Marjan en Herman

Meer weten

Wilt u meer weten over de mogelijkheden om met Staatsbosbeheer een partnership aan te gaan? Heeft u concrete plannen waarbij u graag van het advies van Staatsbosbeheer gebruik zou willen maken? Of wilt u eens met ons van gedachten wisselen over mogelijke nieuwe projecten? Neemt u dan contact met ons op of kijk op www.staatsbosbeheer.nl voor actuele informatie.

Staatsbosbeheer Regio Noord
Leonard Springerlaan 23 | 9727 KB Groningen
Postbus 333 | 9700 AH Groningen
T 050-7074444 | F 050-7074400
www.staatsbosbeheer.nl

© Staatsbosbeheer | december 2012
Tekst: Staatsbosbeheer | Fotografie: Staatsbosbeheer,
Rijkswaterstaat, Sjaak van Beek, Silvester Kok, Johan Krol,
Arie Ouwerkerk, Paul Ruiters, Hans van Zummeren |
Vormgeving Studio Eke van Mansvelt **bno**

Staatsbosbeheer Ameland
Ballumerweg 44 | 9163 GB Nes
T 0519-542600
www.staatsbosbeheer.nl/ameland